

Nr 187.

Ankom till riksdagens kansli den 8 juni 1945 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsfrågor m. m. inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

(2:a avd.)

1:o) **Inredning av vissa vindsutrymmen inom statens historiska museum.** I propositionen nr 317 har Kungl. Maj:t (punkt 1 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 27 april 1945) föreslagit riksdagen att till förevarande ändamål för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 60 000 kronor.

Det av Kungl. Maj:t äskade anslaget avser vissa byggnadsarbeten i syfte att bereda nya lokaler för de ostasiatiska arkeologiska samlingarna, vilka för närvarande äro inrymda i förhyrda lokaler i handelshögskolans hus vid Sveavägen i Stockholm. Sistnämnda lokaler, för vilka hyra erlägges med 12 000 kronor om året, erfordras för handelshögskolans egen räkning.

Utskottet, som funnit de uppgjorda byggnadsplanerna ändamålsenliga, tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer därför,

Utskottet.

att riksdagen må till *Inredning av vissa vindsutrymmen inom statens historiska museum* för budgetåret 1945/46 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 60 000 kronor.

2:o) **Ombyggnads- och installationsarbeten i byggnaden för kemiska institutionen vid universitetet i Uppsala.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2) får utskottet — under erinran om att medel för ändamålet tidigare uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1938/39 och sedermera anvisats såsom reservationsanslag (B) å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 och å allmän beredskapsstat III för innevarande budgetår — hemställa,

att riksdagen må till *Ombyggnads- och installationsarbeten i byggnaden för kemiska institutionen vid universitetet i Uppsala* för budgetåret 1945/46 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 140 000 kronor.

3:o) **Uppförande av byggnad för meteorologiska institutionen vid universitetet i Uppsala.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3) och under erinran, att ifrågavarande byggnadsföretag tidigare varit underställt riksdagens prövning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppförande av byggnad för meteorologiska institutionen vid universitetet i Uppsala* för budgetåret 1945/46 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 90 000 kronor.

4:o) **Om- och nybyggnadsarbeten för småskoleseminariet i Haparanda.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under kapitalbudgeten (bilaga 6, punkt 8 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1945) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till Byggnadsarbeten vid småskoleseminariet i Haparanda för budgetåret 1945/46 beräkna ett investeringsanslag av 430 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i förevarande proposition nr 317 (punkt 4) föreslagit riksdagen att till Om- och nybyggnadsarbeten för småskoleseminariet i Haparanda för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 580 000 kronor.

1938 års riksdag beslöt på förslag av Kungl. Maj:t uppförande av en nybyggnad för högre allmänna läroverket i Haparanda. Beträffande seminariets byggnadsfråga, vilken samtidigt underställdes riksdagens prövning, anförde föredragande departementschefen (1938 års statsverksproposition, kapitalbudgeten, bilaga 7, punkten 28), att han icke kunde finna annat än att en lösning av lokalfrågan genom seminariets överflyttning till det nuvarande läroverkshuset skulle ge ett otillfredsställande resultat, huvudsakligast emedan läroverksområdet icke lämnade nöjaktigt utrymme för lekplan och seminariets trädgård. Riksdagen biföll därefter Kungl. Maj:ts förslag om uppförande av nybyggnad jämväl för seminariets räkning i huvudsaklig överensstämmelse med ett av byggnadsstyrelsen upprättat förslag, kostnadsberäknat till 730 000 kronor.

Det av 1938 års riksdag beslutade nybygget för seminariet kom till följd av krigsutbrottet aldrig till utförande.

I propositionen 1943: 142 framhöll dåvarande departementschefen — efter att ha förordat uppförande av nybyggnad för högre allmänna läroverket i Haparanda — att det under dåvarande förhållanden icke kunde ifrågasättas att samtidigt igångsätta även en nybyggnad för småskoleseminariet i samma stad. Departementschefen uttalade vidare, att seminariet åtminstone provisoriskt torde kunna inrymmas i läroverkets nuvarande lokaler, sedan det nya läroverkshuset färdigställts. Huruvida seminariets lokalfråga också definitivt borde lösas på detta sätt, varigenom en avsevärd besparing skulle erås, syntes böra bli föremål för fortsatt utredning.

Riksdagen (skrivelse nr 232) förklarade sig ense med departementschefen om att seminariet provisoriskt borde kunna inrymmas i de nuvarande läroverkslokalerna. Emellertid borde enligt riksdagens mening seminariets förlägningsfråga bli föremål för fortsatt utredning, varvid syntes böra övervägas att med de nuvarande läroverkslokalerna såsom stomme slutgiltigt lösa nämnda spörsmål. Uppenbart vore emellertid, att den nuvarande gymnastikbyggnaden på grund av sitt bristfälliga skick snarast krävde en ombyggnad.

I förevarande proposition föreligger till bedömning i främsta rummet två alternativ till lösning av seminariets lokalfråga med utgångspunkt från att det nuvarande läroverkshuset skall användas som stomme för seminariet. Ett tredje alternativ, avseende uppförande av helt nya lokaler, har av departementschefen avvisats. Beträffande förstnämnda två alternativ inhämtas av propositionen bland annat följande.

Alternativ I. Förslaget avser i korthet ombyggnad av det nuvarande läroverkshuset till seminarium samt uppförande av nybyggnad för gymnastik, skolkök och slöjdvärdning, varjämte seminariets nuvarande byggnad efter renovering tages i anspråk för den så kallade övningsskolan. Den befintliga gymnastikbyggnaden rives. Seminariets nuvarande rektors- och vaktmästarbostäder bibehållas.

Kostnaderna för företagets genomförande ha beräknats till 430 000 kronor och fördela sig på sätt, som framgår av följande tablå.

Ändringar i läroverksbyggnaden	kronor	60 000
Nybyggnad för gymnastik m. m.	»	260 000
Ändringar i seminariebyggnaden	»	90 000
Yttre ledningar och planering	»	20 000

Summa kronor 430 000.

Alternativ II. Sedan i anledning av nyssnämnda förslag från vederbörande skolmyndigheter i Haparanda påtalats olägenheten av att förlägga övningsskolan avskild från seminariets övriga lokaler med det relativt starkt trafikerade torget emellan, har inom ecklesiastikdepartementet övervägts möjligheten att å den nuvarande läroverkstomten i anslutning till läroverksbyggnaden och den enligt alternativ I föreslagna nybyggnaden för gymnastik, skolkök och slöjd uppföra en nybyggnad jämväl för övningsskolan. Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 6 april 1945 anbefallt byggnadsstyrelsen att undersöka möjligheterna härav, samt, därest utredningen därtill kunde föranleda, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till sådan nybyggnad jämte kostnadsberäkningar, har styrelsen i skrivelse den 21 april 1945 förklarat möjligheter föreligga för uppförande av en sådan nybyggnad å angiven plats samt framlagt förslag därtill och kostnadsberäkningar. Förslaget ansluter beträffande ombyggnaden av läroverkshuset till alternativ I. Nybyggnaderna för övningsskolan, i vilken även inrymts vaktmästarbostad, och gymnastikhuset ha förlagts i direkt anslutning till varandra utmed den läroverksområdet i väster angränsande gatan. Härigenom har det i alternativ I uppgjorda förslaget till gymnastikhus måst omarbetas. Förslaget har åskådliggjorts å 2 inom byggnadsstyrelsen upprättade, den 6 april 1945 dagtecknade ritningar.

Kostnaderna ha av byggnadsstyrelsen beräknats till 580 000 kronor enligt följande uppställning:

Ändringar i gamla läroverkshuset	kronor	60 000
Nybyggnad för övningsskolan	»	310 000
Nytt gymnastikhus	»	190 000
Yttre ledningar och planering	»	20 000
		Kronor 580 000.

Departementschefen har för egen del anfört i huvudsak följande.

I propositionen nr 142 till 1943 års riksdag fann min företrädare i ämbetet det icke kunna ifrågasättas att samtidigt med den då förordade nybyggnaden för högre allmänna läroverket i Haparanda igångsätta även en nybyggnad för småskoleseminariet i samma stad. Denna uppfattning delades av riksdagen, som förklarade sig ense med departementschefen om att seminariet, sedan det nya läroverkshuset färdigställt, provisoriskt borde kunna inrymmas i de nuvarande läroverkslokalerna. I likhet med departementschefen ansåg riksdagen emellertid seminariets förlägningsfråga böra bli föremål för fortsatt utredning, varvid syntes böra övervägas att med de nuvarande läroverkslokalerna såsom stomme slutgiltigt lösa nämnda spörsmål.

Några omständigheter ha icke inträffat, som skulle kunna motivera ett frångående av den av statsmakterna år 1943 intagna ståndpunkten. Det statsfinansiella läget liksom förhållandena på byggnadsmarknaden äro alltså sådana, att de mana till den största återhållsamhet vid planerandet av nybyggen. Därtill kommer, att den nuvarande läroverksbyggnaden, vilken tillhör staten och befinner sig i gott skick, från och med instundande hösttermin kommer att stå oanvänd. I anledning av en framställning från Haparanda stad om förvärv av läroverksbyggnaden har under hand från ecklesiastikdepartementet riktats en förfrågan till Haparanda stad, på vilka villkor staden vore villig att förvärva läroverksbyggnaden jämte gymnastikhuset. För skapande av en utgångspunkt för diskussionen angavs därvid ett belopp av 180 000 kronor såsom ett med hänsyn till byggnadernas värde skäligt försäljningspris. Jag vill därvid erinra, att läroverksbyggnaden och gymnastikhuset tillsammans, utan inventarier, äro åsatta ett brandförsäkringsvärde av 275 000 kronor. Vid sammanträde den 19 mars 1945 beslöte stadsfullmäktige, ehuru staden vore i stort behov av lokaler för folkskolan, folkbibliotek etc., avstå från förvärv av byggnaderna, enär kostnaderna på grund av erforderliga omändringsarbeten skulle bli alltför betungande för staden. Enligt vad jag inhämtat, torde ingen annan statlig institution än seminariet för närvarande göra anspråk på nya lokaler i staden. Under sådana förhållanden kan det icke anses vara ekonomiskt försvarligt att icke utnyttja byggnaderna för seminariets räkning.

En lösning av seminariets lokalfråga efter denna linje möter emellertid den svårigheten, att läroverksbyggnaden, som ursprungligen uppförts för en samrealskola, endast medger utrymme för det egentliga seminariet, d. v. s. klassrum för seminarieeleverna och specialsalar. För övningsskolans förläggning måste då andra åtgärder vidtagas. Härvid har bland annat övervägts att efter restaurering av den nuvarande seminariebyggnaden utnyttja denna för övningsskolans räkning. Härigenom skulle visserligen å ena sidan vinnas, att det fria utrymmet å läroverkstomterna icke behöfve ytterligare beskäras, men å andra sidan äro vissa nackdelar förknippade med en sådan lösning. Framförallt synes därvid böra beaktas den från skolhåll framhållna olägenheten, att barnen i övningsskolan kanske flera gånger dagligen skulle behöva passera två med genomgångstrafik belastade gator samt en del av stora torget för att komma till gymnastikbyggnaden eller andra speciallokaler. Därtill kommer, att man med skäl kan ifrågasätta lämpligheten att för 90 000 kronor restaurera en byggnad, som är taxeringsvärderad till 40 000 kronor och

ostridigt befinner sig i ett synnerligen dåligt skick. Med hänsyn till sistnämnda omständighet har inom departementet även övervägts möjligheten att riva den nuvarande seminariebyggnaden och i dess ställe uppföra en nybyggnad för övningsskolan. Tanken har emellertid övergivits, enär byggnaden i fråga genom Kungl. Maj:ts beslut den 25 januari 1935 förklarats för byggnadsminnesmärke.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har en förläggning av övningsskolan å själva läroverksområdet alltmör kommit att framstå såsom den mest rationella lösningen. När ett motsvarande förslag diskuterades i propositionen till 1938 års riksdag, förklarade sig dåvarande departementschefen finna en sådan lösning otillfredsställande, enär läroverksområdet icke komme att lämna nöjaktigt utrymme för lekplan och seminarieträdgård. Jag vill icke bestrida, att det tillgängliga utrymmet i sagda hänseenden blir mindre än vad som vid en nybyggnad förmodligen skulle ha beräknats för ändamålet. Emellertid synes seminarieträdgården utan olägenheter alltjämt kunna vara anordnad på den nuvarande seminarietomten. Till lekplan torde då läroverksområdet ge erforderligt utrymme. Den fria ytan uppgår till omkring 2 300 kvadratmeter. Med ett sammanlagt beräknat elevantal av 160 blir detta ett utrymme av 14 kvadratmeter per elev. Skolöverstyrelsen räknar i allmänhet med ett minimum av 10 kvadratmeter per elev.

Det av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget, som innefattar ombyggnad av nuvarande läroverksbyggnaden samt uppförande av nybyggnad för gymnastikundervisningen och övningsskolan m. m., synes mig ändamålsenligt och väl avvägt med hänsyn till det tillgängliga utrymmet, ljusförhållandena m. m. Gymnastikhuset har beräknats enbart för seminariets behov. Med hänsyn till vad skolöverstyrelsen anfört torde det nämligen icke vara möjligt att med en och samma gymnastikanläggning tillgodose såväl seminariets som folkskolans behov. Jag är övertygad om att ett genomförande av detta byggnadsförslag skall åt seminariet skapa väl så goda lokalförhållanden som en nybyggnad enligt det av byggnadsstyrelsen senast framlagda förslaget, i vissa avseenden till och med betydligt bättre. Jag vill därför förorda, att seminariets lokalfråga löses på detta sätt. Jag finner de av byggnadsstyrelsen uppgjorda ritningarna vara ägnade att läggas till grund för byggnadsföretagets genomförande.

De beräknade kostnaderna, 580 000 kronor eller 320 000 kronor mindre än de för nyssnämnda nybyggnadsförslag beräknade, ge mig icke anledning till erinran.

Då de förordade byggnadsarbetena om möjligt böra genomföras före ingången av höstterminen 1946, torde det erforderliga anslagsbeloppet i sin helhet böra anvisas för nästa budgetår.

Utskottet har i likhet med departementschefen funnit erforderligt, att lokalfrågan för småskoleseminariet löses med användande av den nuvarande läroverksbyggnaden såsom stomme. Beträffande spörsmålet på vad sätt övningsskolans lokalbehov lämpligen bör tillgodoses, ansluter sig utskottet likaledes till departementschefens ståndpunkt, nämligen att en nybyggnad enligt det i propositionen med alternativ II betecknade förslaget bör komma till stånd. Kostnadsberäkningarna ha icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer således,

Utskottet.

att riksdagen må till *Om- och nybyggnadsarbeten för småskoleseminariet i Haparanda* för budgetåret 1945/46 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 580 000 kronor.

5:o) **Nybyggnad för högre allmänna läroverket i Haparanda.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5), vilket innebär anvisande av ett slutanslag för ifrågavarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nybyggnad för högre allmänna läroverket i Haparanda* för budgetåret 1945/46 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 735 000 kronor.

6:o) **Inredning och utrustning för nybyggnaderna för högre allmänna läroverket i Haparanda.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6), vilket innebär, att staten skulle påtaga sig tre fjärdedelar av kostnaderna för de nya läroverksbyggnadernas inredning och utrustning, dock högst 77 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inredning och utrustning för nybyggnaderna för högre allmänna läroverket i Haparanda* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 77 200 kronor.

7:o) **Nybyggnad av skolhus för Skytteanska skolan i Tärna m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7), vilket innebär anvisande av medel för uppförande av ifrågavarande skolbyggnad å en tomt öster om Tärna kyrka i närheten av den nya normalskoleanläggningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nybyggnad av skolhus för Skytteanska skolan i Tärna m. m.* för budgetåret 1945/46 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 477 500 kronor.

8:o) **Statsbidrag till undervisningslokaler för folkskoleväsendet i Rättviks skoldistrikt.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8) hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att vid fastställande av högsta kostnadssumman för det av departementschefen åsyftade byggnadsföretaget må inräknas det av departementschefen angivna beloppet av 3 890 kronor.

Stockholm den 8 juni 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 189.
